

Slagkracht

Saskia Lankhoorn: 'Ik heb altijd ook naar popmuziek geluisterd. Mijn ouders namen me als kind al mee naar concerten van Pink Floyd.'

Foto Verena Blok

Vanavond opent Saskia Lankhoorn het Rewire Festival in Den Haag, twee dagen van experimentele dance, pop en geluidskunst. De eigennuttige pianiste is klassiek geschoold, maar veel meer geïnteresseerd in moderne muziek en spektakel.

PERSIS BEKKERING

Door Persis Bekkering

Vergeet je pepermuntjes en het programmaboekje maar. Wie een concert bijwoont van Dances & Canons, het gezamenlijke project van componist Kate Moore en pianist Saskia Lankhoorn, wordt meteen de muziek ingezogen. Bij binnenkomst zit Lankhoorn (35) al aan de vleugel en speelt Moore's mysterieuze muziek; het concert begint al voordat er iemand is om het te horen.

Er is niets traditioneels aan. De pianist zit midden in de zaal, het publiek mag heel dicht om haar

heen gaan zitten. Er is geen pauze, de muziek spoelt een uur lang onafgebroken over je heen. Een lichtinstallatie (van Maarten Warmerdam) boven de vleugel beschijnt de zaal in zachte tonen, waardoor het concert iets onwerelds krijgt.

Muziek ervaren 'als wanneer je bijvoorbeeld in de auto zit', daarnaar is Lankhoorn op zoek. In de auto luister je anders naar muziek, intenser, aandachtiger. De muziek van haar leeftijdgenoot en vriendin Kate Moore leent zich daar goed voor: het is verstillend, poëtisch en soms rauw. 'Maar geen muziek om bij weg te dromen', zegt Lankhoorn. 'Eerder opent ze een andere wereld voor de luisteraar, waardoor je de fysieke werkelijkheid anders gaat bezien.'

Lankhoorn, een chic geklede vrouw met een ernstige uitstraling, studeerde klassiek piano in Den Haag, waar ze de Australische Moore leerde kennen. Ze was een van de oprichters van Ensemble Klang (voor hedendaagse muziek) en speelt tegenwoordig bijna alleen nog maar nieuwe muziek.

Dances & Canons is haar grootste project tot nu toe en haar doorbraak bij een groter publiek. Sinds de gelijknamige cd afgelopen najaar op het prestigieuze platenlabel ECM New Series verscheen, is Lankhoorn op een lange tournee door buiten- en binnenland. Vanavond opent ze Rewire Festival, een tweedaags festival in Den Haag voor experimentele dance, pop en geluidskunst.

De keuze voor een klassiek pianist in een dance- en popfestival verrast, maar de muziek heeft toch meer met dance te maken dan met Brahms. Moore schrijft heel ritmische, (tonale) minimalistische muziek en voegt daar eigen ideeën aan toe, kleine vervreemdende effecten.

In het werk Sensitive Spot speelt de pianist snelle herhalende nootjes, zo'n vijf per seconde, tien minuten lang. Over acht rond het publiek opgestelde speakers klinken acht eerdere opnamen van hetzelfde stuk. Omdat geen mens de noten allemaal exact even snel kan spelen en elke opname dus net anders klinkt, begint het stuk langzaam rond te zingen, te galmen. Dat is zo'n ontregelende, ruimtelijke ervaring, dat daar die 'andere wereld' die Lankhoorn wil oproepen zich laat zien.

'Niet alleen klassiek, ook popmuziek is mijn inspiratiebron, zegt Lankhoorn. 'Ik heb altijd naar popmuziek geluisterd, zoals naar Radiohead en Massive Attack en mijn ouders namen me als kind al mee naar concerten van Pink Floyd. Kate heeft dezelfde muzikale achtergrond als ik. Dat hoor je terug. De herkenbare harmonieën, de ritmische muziek, dat heeft veel raakvlakken. Al speel ik in een verstilde setting, maar je kunt dansen van binnen.'

Lankhoorn werkt ook vaak met elektronica, zoals met backtracks. Op de vleugel staat een iPad in plaats van een pak bladmuziek, met een extra pedaal slaat ze de 'bladzijden' om.

Het album bestaat uit zeven verschillende werken, de meeste schreef Moore voor u in een periode van tien jaar. Wat verbindt jullie?

'Ik vond Kate in mijn studententijd al een heel interessante componist, ze heeft een van de eerste composities voor Klang geschreven. Onze ideeën over muziek zijn aan elkaar verwant. Ik heb twee verschillende gezichten op de piano, heeft ze eens gezegd: een lyrische kant en een gecontroleerde. Die twee uitersten heeft zij ook in haar werk. Ik kan de

patronen in haar muziek onthouden en strak spelen, maar ik kan de piano ook laten zingen.

'Dankzij dit album zijn we voor altijd verbonden. Voor Kate is dit haar muzikale levensloop tot nu en het is mijn eerste soloalbum, dus een statement: dit ben ik, hier sta ik achter.'

Die speciale band werd ook door ECM opgemerkt.

'Ik heb na een concert eens gepraat met Manfred Eicher, de producent van ECM. Daarna stuurde ik een cd op, die ik voor eigen gebruik had gemaakt. Hij wilde het graag hebben voor zijn label. Gek genoeg wist ik gewoon dat hij het wilde produceren. Ik ben ervan overtuigd dat deze muziek iets moois is, dat het echt communiceert.

Ik heb zo veel muziek gespeeld en beluisterd, op een gegeven moment wéét je wat werkt.'

Moore en Lankhoorn reisden naar Lugano, waar de studio staat. Producent Eicher stelde voor om het album in slechts één of twee takes op te nemen en bijna niet te knippen en te plakken. Hij wilde dat de muziek in een stroom kwam, net zoals bij een concert en vroeg aan Moore om de bladmuziek weg te leggen en tijdens de opnamen alleen te luisteren. Lankhoorn en zij waren uitzinnig over het resultaat.

'Toen we de eerste mix meekregen, hebben we alles heel vaak achter elkaar geluisterd. We waren betoverd.'

Voelt de muziek nu als uw muziek of mogen anderen het ook spelen?

'Ik ben niet de eigenaar, dat vind ik niet belangrijk. Iedereen speelt toch ook Bach? In iemand anders handen zou Dances & Canons heel andere muziek worden. Het stuk Canon hoorde veel sneller gespeeld te worden dan op de cd, maar dat werkte niet. Pas toen ik het langzamer speelde, kwam het

stuk tot leven, het werd een echte dans. Ik open de noten voor Kate, maar mijn manier is niet de enige.'

Waarom specialiseert u zich in de nieuwe muziek, zo'n kleine scene?

'Op het conservatorium ontdekte ik dat ik graag met jonge componisten werk, dat ik er goed in was. Langzaam groeide ik daar verder in. Voor mij is dat logisch: je studeert piano, speelt daar Beethoven en Chopin, maar dan ontwikkel je je verder. Zoals een abstracte kunstenaar eerst ook goed figuratief leert schilderen.

'Muziek die nu wordt geschreven is een reflectie van deze tijd en daarom begrijpelijker voor mij dan klassieke muziek. Het betovert me meer. En ook al is het publiek klein, de muziek is belangrijk voor de ontwikkeling van de kunstvorm in zijn geheel: de avant-garde, dat zijn de voorlopers, die heb je nodig.'

U speelt graag muziek die speciaal voor u is geschreven. Waarom?

'Ik zie mezelf als een verzamelaar, een galeriehouder van mooie, nieuwe werken, kunst die mij aanspreekt. In die galerie presenteer ik liefst experimentele muziek, met een sterk concept en met een persoonlijke betekenis, zowel voor de componist als voor mij. Om met muziek te kunnen communiceren, moet ik helemaal kunnen begrijpen waarover een stuk gaat. Als de magie er niet is, kan ik het niet spelen. Daarom vraag ik alleen componisten met een sterk muzikaal idee, en ook met gevoel voor verfijning en schoonheid. Ik houd van harmonieën die een componist zelf heeft bedacht en van vervreemding, dat heeft Kate Moore allebei. Het spelen van muziek waarvan de inkt net droog is, heeft iets exclusiefs. De componist kent mijn stijl, waardoor de muziek ook iets over mij zegt.'

U heeft het over een andere wereld dan de fysieke wereld, die u bij het

publiek wil openen. Beleeft u die zelf ook, tijdens het spelen?

'Op de dag van een concert sta ik al anders op dan andere dagen. Ik kijk anders om me heen, ik raak sneller bevangen door schoonheid. En als ik speel, voelt het echt alsof ik weer even terugkom in die andere wereld - die eigenlijk als mijn echte wereld voelt. Maar als musicus is het ook hard werken, ik kan me niet totaal laten meevoeren. Het is fysiek uitputtende muziek.'

Waarom is die andere wereld zo belangrijk?

'Iedereen is daarnaar op zoek, we hebben allemaal behoefte aan contact met iets hogers. De meeste mensen zoeken het in hun smartphone. Ik denk dat je dat niet in het virtuele vindt, maar door met een veranderde blik naar de werkelijkheid te kijken, met meer aandacht en gevoeligheid. Daarom zijn de concertpodia zo belangrijk, omdat je die blik daar meekrijgt. Ik snap niet dat dat in Nederland niet wordt ingezien, er is nog maar zo weinig aandacht voor die andere laag. Daarmee worden we immers kritische mensen, dat is wat de kunst doet.'

Rewire Festival, 1-2/5 Korzo Theater Den Haag, met Dances & Canons van Kate Moore (compositie), Saskia Lankhoorn (piano).

Ook te horen op 3/5, Muziekgebouw aan 't IJ Amsterdam, 26/7, Wonderfeet Festival, 's-Graveland, 25/10 Concertzaal Tilburg.

+++

HOOGTEPUNTEN

Met een veelzijdige festivalprogrammering is er op Rewire een aantal bijzondere muzikanten te beluisteren. Een

greep uit het programma.

Je kunt als bezoeker van het Haagse muziekfestival Rewire maar beter een beetje avontuurlijk zijn ingesteld. Een genrefestival is Rewire, dat dit jaar voor de vijfde keer wordt gehouden op verschillende locaties in de Haagse binnenstad, bepaald niet. Al wordt vooral de door elektronica voortgebrachte muziek gevierd.

En ja, er staat dus zeker nogal wat dance geprogrammeerd, zoals een lange zaterdagnacht in theater Korzo die toewerkt naar een draaibeurt van de invloedrijke Pearson Sound, de eigenaar van het Britse label Hessle Audio. In maart dit jaar bracht David Kennedy, want die Brit zit achter het alias Pearson Sound, een harde en abstracte technoplaat uit waarop hij een toch weer nieuw dancegeluid uit de aloude drumcomputers weet te trekken.

Minstens zo bijzonder moet het optreden worden van de Nederlandse geluidskunstenaar Thomas Ankersmit, die zijn oude modulaire Serge-synthesizer bewerkt in een muziekstuk genaamd Eartones. En dan speelt vrijdag de ongrijpbare Amerikaanse Liz Harris alias Grouper, die langs dance, klassiek en ambient scheert in prachtige en soms pijnlijk mooie en verstilde muziek.

Het kan nog veelzijdiger. Vrijdag spelen de Duitse experimentele musici Hans Joachim Irmeler, bekend van de krautrockband Faust, en technowonder Gudrun Gut werk van hun opmerkelijke en avontuurlijke plaat 500m, die vorig jaar verscheen op het krautrocklabel Bureau B. En zaterdag vertolkt Neneh Cherry werk van haar laatste dansplaat Neneh Cherry Blank Projekt, die ze opnam met producer Four Tet en het Londense duo Rocketnummernine.

En dan komt Afrika ook nog het festival binnenzeilen in de hoedanigheid van Mbongwana Star, een residu van het

spraakmakende gehandicaptenorkest Staff Benda Bilili. De band speelt een nog straffere Congolese dansvariant dan de voorganger, op traditioneel Congolees instrumentarium én natuurlijk de onweerstaanbare, elektronisch vooral nogal doordringend versterkte duimorgels.

Robert van Gijssele

Festival Rewire, 1 en 2/05, diverse locaties Den Haag.

+++

Uitdagen

Voor pianist Saskia Lankhoorn is de kracht van het traditionele pianorecital uitgewerkt. Je zult haar niet aantreffen met een programma van klassieke componisten, die al zo vaak door anderen zijn gespeeld. En als dat voor haar geldt, geldt dat ook voor het publiek, zegt ze: 'Ik denk dat luisteraars uitgedaagd willen worden, de ogen geopend.' Dus speelt ze het liefst op alternatieve locaties, schrapt ze de pauze, voegt ze theatrale elementen toe en zoekt ze naar nieuwe klanken in de piano. In haar vorige project Chords & Cables versterkte ze het instrument met elektronica, keyboards en geprepareerde geluiden.